

1. ΘΕΜΑ

Ερωτήσεις ολικής άγνοιας

2. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

Ηρθε ο Γιάννης;

Θα πάμε σινεμά;

Ξέρεις ελληνικά;

Να έρθω κι εγώ;

3. ΕΠΙΠΕΔΟ-ΒΑΘΜΟΣ ΔΥΣΚΟΛΙΑΣ

Από Α ΚΕΓ, 1 ΕΚΠΑ

4. ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΗ ΓΝΩΣΗ

Σχηματισμός απλών καταφατικών προτάσεων

5. ΠΙΘΑΝΑ ΛΑΘΗ

(α) Αδυναμία παραγωγής ή κατανόησης της επιτονικής καμπύλης που χαρακτηρίζει τις ερωτήσεις.

(β) Παραγωγή ερωτήσεων με μη φυσική σειρά των όρων της πρότασης.

6. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ

Στις ερωτήσεις ολικής άγνοιας (σε αντιδιαστολή με τις ερωτήσεις μερικής άγνοιας – βλ. σχετικό δελτίο) η ζητούμενη πληροφορία αφορά το σύνολο των πληροφοριών που περιέχει μια πρόταση. Με άλλα λόγια με μια τέτοια ερώτηση ζητούμε επιβεβαίωση του κατά πόσο το περιεχόμενο της πρότασης αληθεύει, ισχύει ή είναι αποδεκτό συνολικά.

Ως εκ τούτου, η κατάλληλη απάντηση σε μια τέτοια ερώτηση μπορεί άνετα να είναι ένα *ναι* ή ένα *όχι*.

Δεν υπάρχει κάποιος γραμματικός δείκτης του σχηματισμού ερωτήσεων (δηλ. δεν υπάρχει κάποια λέξη ή κατάληξη που να εμφανίζεται σε ερωτηματικές προτάσεις μόνο). Το ρήμα όμως τοποθετείται πρώτο πιο συχνά από ό,τι στις καταφατικές προτάσεις. Έτσι, πολλές προτάσεις θα μπορούσαν με την ίδια ακριβώς μορφή να είναι είτε ερωτηματικές είτε καταφατικές. Στον προφορικό λόγο μια ερώτηση ξεχωρίζει από τον ιδιαίτερο επιτονισμό της (στην απλούστερη περίπτωση, άνοδος του ύψους της φωνής ακολουθούμενη από μια ελαφρά πτώση στο τέλος της πρότασης), ενώ στο γραπτό λόγο, οι ερωτήσεις σημαδεύονται με το (ελληνικό) ερωτηματικό <;>.

Κανονικά, οι ερωτήσεις ολικής άγνοιας μπορούν να εκφέρονται σε οριστική ή υποτακτική (με το *να* – και κανονικά όχι με το *ας*). Δεν είναι δυνατό το ρήμα να βρίσκεται σε προστακτική.

Όπως όλες οι ερωτήσεις σε όλες τις γλώσσες, έτσι και οι συγκεκριμένες μπορεί κατά την επικοινωνία να χρησιμοποιούνται όχι για αναζήτηση ή επιβεβαίωση πληροφοριών, αλλά και για να ζητήσουμε κάτι, για να προτείνουμε (ευγενικά) κάτι ή να είναι ρητορικές:

Μπορείς να μου πεις τι ώρα είναι; (η κατάλληλη απάντηση δεν είναι *ναι* ή *όχι*)

Θα πάρετε καφέ;

Είναι δυνατό να μην καταλαβαίνεις;

Μια ερωτηματική πρόταση μπορεί να εισάγεται με κάποιο από τα *μήπως*, *άραγε*, *μη(ν)*:

Μήπως έφυγε ο Γιάννης;

Άραγε έφυγε ο Γιάννης;

Μην έφυγε ο Γιάννης;

Σπανιότερα, τα *μήπως* και *άραγε* μπορεί να τίθενται στο τέλος της ερώτησης:

*Έφυγε ο Γιάννης μήπως;
Έραγε ο Γιάννης άραγε;*

Μια ερώτηση ολικής άγνοιας μπορεί να διατυπώνεται διαζευκτικά είτε με επανάληψη της αρνητικής εκδοχής της είτε με την παρουσία του *όχι*:

*Την αγαπάει ή δεν την αγαπάει;
Την αγαπάει ή όχι;
Έφυγε ο Γιάννης ή δεν έφυγε;
Έραγε ο Γιάννης ή όχι;*

Είναι δυνατό η ερώτηση να περιέχει αρνητικό τύπο του ρήματος:

*Δεν ξέρεις τι έγινε;
Να μην ανοίξω το παράθυρο;*

Σε αυτές τις περιπτώσεις η συμφωνία εκφράζεται με *όχι*, ενώ η διαφωνία μπορεί να εκφράζεται είτε με *ναι* είτε με *όχι* – και είναι πάντα σαφέστερη η επανάληψη είτε της αρνητικής είτε της καταφατικής εκδοχής του ρήματος:

*Όχι, δεν ήρθε.
Όχι, να μην το ανοίξεις.*

*Ναι, / Όχι, ήρθε.
Ναι, / Όχι, να το ανοίξεις.*

7. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

Η κυριότερη δυσκολία για την εκμάθηση του συγκεκριμένου φαινομένου είναι προφανώς η κατάκτηση των επιτονικών χαρακτηριστικών των ερωτήσεων. Κανονικά ο διδάσκων θα πρέπει να είναι σε θέση να παράγει ο ίδιος αρκετά παραδείγματα σε φυσικές περιστάσεις επικοινωνίας (κατά τη διεξαγωγή του μαθήματος και τη διαχείριση της τάξης): *είμαστε όλοι εδώ; Μπορείτε να μου πείτε ένα αρσενικό ουσιαστικό; Θυμάσαι τι θα πει X;* κ.ο.κ.

Η σειρά των όρων δεν είναι καθοριστική, όμως σε πρώιμα στάδια καλό θα ήταν να κατευθύνονται οι μαθητές στη μετακίνηση του ρήματος σε πρώτη θέση στην πρόταση (δεδομένου ότι όλες οι άλλες σειρές των όρων επιτρέπονται σε συγκεκριμένα περιβάλλοντα που καθορίζονται από την πληροφοριακή δομή της πρότασης στην κάθε συγκεκριμένη συναλλαγή – βλ. σχετικά δελτία).

8. ΣΥΝΔΕΣΗ ΜΕ ΣΥΝΑΦΗ ΘΕΜΑΤΑ

ΑΤ36: Ερωτήσεις μερικής άγνοιας

ΓΓ33: Πλάγιες ερωτηματικές προτάσεις

ΑΤ49: Η σειρά των όρων και η λειτουργική προοπτική της πρότασης.

9. ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ ΣΕ ΥΛΙΚΟ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Γλωσσικές Ασκήσεις: 59, 61, 417, 507.